

Радянська преса як конструювання суспільної свідомості в Україні

Крок 4. Хроніка продукту

Пошуковий щоденник

Дослідження виконала: Луценко Каріна Юріївна
учениця Ліцею №34 імені Віктора Максименка міста Києва

Під керівництвом: Кшановської Юлії Михаліївни

1. ВИБІР ТЕМИ

Які асоціації першим спадають на думку, коли я чую слово СРСР?

Масові репресії, комунізм та соціалізм, зросійщення, Велика Вітчизняна війна, а ще пропаганда. Надзвичайно велика кількість пропаганди. Плакати з лозунгами, соціалістичне радіо та телебачення, кіно та звичайно *преса*.

Тільки задуматись. Преса. Вона агітувала соціалістичні та комуністичні принципи, тримаючи весь СРСР в **“ежових рукавицах”**. Старанно підтримуючи зовнішню радянську політику.

Преса - бінго! Мені стало цікаво, яким чином друковане слово так сильно вплинуло на радянське суспільство? Як радянська друкована пропаганда залізла людям у голови та залишила слід, який вплинув на формування суспільної свідомості українців.

В ході свого дослідження я зрозуміла, як далеко може зайти пропаганда. Це просто неймовірний феномен ізоляції держави та внесення своїх ідеалів, своєї правди. Ця тема актуальна як ніколи, пропаганда в СРСР - копія того, що зараз відбувається на росії.

Когось минуле не вчить нічому.

2. МЕТА МОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. ПОЧАТОК РОБОТИ

Я прагнула дослідити, як преса вплинула на національну свідомість українців.

Для цього я почала працювати з радянською пресою, та зверталась до нашого архіву й бібліотек. Коли я познайомилась з матеріалами газети, я виділяла теми, які були

популярні в більшості видань. Підкреслювала для себе як влада СРСР неправдиво описувала події, які відбувалися в Союзі. Порівнювала україномовний переклад різних газет, та російській оригінал.

І вже впродовж перших етапів мого дослідження, я написала декілька питань, які хотіла б запитати на інтерв'ю у дослідника.

Я читала Документи Центрального державного архіву громадських об'єднань України, та досліджувала структуру преси за газетою 'За вільну Україну', яка виходила друком з 1939 року. Протягом мого дослідження мною було прочитано декілька повноцінних випусків газети. Я намагалась поставити себе на місце радянського читача, та читати інформацію без призви мого негативу до пропаганди. Тобто, читати максимально неприємливо, задля кращого розуміння чому друкване слово мало такий

вплив на радянську людину.

Матеріали газети та архівні документи мені були надані моїм науковим керівником, Юлією Кишановською. За що я безмежно вдячна, так як це допомогло мені не тільки дослідити написане в пресі, а й зрозуміти, побачити та прочитати все самостійно, не просто вирізки, які опубліковані в інтернеті (та ще й в поганій якості, що робить їх читання просто неможливим).

Посилання на мій диск з газетою залишаю - [Газета "За вільну Україну"](#)

Вже зараз я можу сказати, що цілком зрозуміла об'єкт мого дослідження. Саме завдяки детальному ознайомленню з інформацією, я змогла написати своє дослідження так, щоб пишатися ним.

Розуміння всієї цієї інформації важливе для дослідження преси, в особливості як суб'єкту пропаганди.

Найголовніші питання, які я поставила собі перед початком мого дослідження:

- Як влада зображувала комунізм та соціалізм в пресі?
- Фінансування преси органами влади СРСР. Скільки коштів приділяли? Як уважно ставилися до цього?
- Цензура. Яка вона була, чи правда що вона була такою жорстокою?
- Яку інформацію радянська преса любила спотворювати найбільше? Для яких цілей це було зроблено?
- Як Союз залишався в ізоляції? Чи насправді цензура та перевірки написаного були такими жорсткими?
- Які програмні документи забороняли розповсюдження специфічної інформації? Як СРСР майстерно видозмінювала інформацію в вигідний для своєї пропаганди контекст?

Після цього я почала свою роботу. Я обрала дійсно цікаву для себе тему, та впродовж всієї роботи найбільше я хотіла дізнатись відповідь для себе. Мені сподобався процес ставлення питання та пошук відповіді. Все, що мені було цікаво дізнатися про радянську газету, я втілила та дослідила в цьому дослідженні.

Я отримала багато нових знань та навичок в ході мого дослідження. Це був дійсно цікавий та незвичайний для мене досвід. Найбільше мені сподобалось брати інтерв'ю, до початку дослідження я навіть і не думала що колись буду займатись таким.

Я робила свій інфопродукт (сайт) вперше, вперше брала інтерв'ю, писала до нього стенограму. Цей конкурс - не тільки можливість дослідити наше минуле, а й отримати навички, які будуть в нагоді й надалі.

Джерела:

Газета "Известия", тираж 1978-1981 рр.

Газета "Правда", тираж 1954-1959 рр.

Газета "Правда", тираж 1976-1978 рр.

Газета "Закарпатська правда" від 15.01.1955 р.

Газета "Радянська Україна", від 14.03.1965.

Газета "Вільна Україна", тираж 1962-1965 рр.

Інтерв'ю автора з Василюю Пастернак. 29.03.2024.

ЦДАВО. Ф. 1. Центральний комітет Комуністичної партії України. Оп. 24. (З наданих матеріалів Кшановської Юлії Михайлівни)

Масненко В. Історична пам'ять як основа формування історичної свідомості. Український історичний журнал. 2002. №5. С. 50-52.

Вісник Української Національної Партії (м. Львів). 1990

Кудряшова К. На події багата сьогодні планета. Про все розповість вам журнал і газета [Образотворчий

матеріал]. Київ : Держ, вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР. 1960.

Боднар, Галина. Львів. Щоденне життя міста очима переселенців із сіл (50-80-ті роки ХХ ст.) : монографія / Галина Боднар; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. - 338 с. : табл.

Каганов Ю. О. Радянська преса і конструювання масової суспільної свідомості в Україні (1950-1985 рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2014. № 38. С. 213-225.

Результати моєї роботи:

- Дослідження. Преса як інструмент впливу.
  - ☰ Радянська преса як конструювання суспільної свідом...
- Інтерв'ю з дослідницею міської історії
  - ☰ Інтерв'ю (стенограма) ☑ Інтерв'ю - аудіо
- Інформаційний сайт. Фінальний продукт дослідження.
<https://howsovietpressaffect.my.canva.site/sovietpress-kl>

Подяка

Я хочу виразити окрему подяку *моїй керівниці, Юлії Кшановській*, за приділений час та допомогу у моїй першій дослідницькій роботі. Під її пильним керівництвом виконувалася вся моя робота. А також дякую Василю Пастернак, за можливість ізяти інтерв'ю. Я отримала не тільки чудовий досвід, а й результат та нові знання в обраній темі.